

MĂSURI DE REDUCERE A CREDITELOR NEPERFORMANTE

Iulia MACARIUC, studentă,
Facultatea Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alecă Russo” din Bălți
Conducător științific: **Victoria POSTOLACHE**, dr., conf. univ.

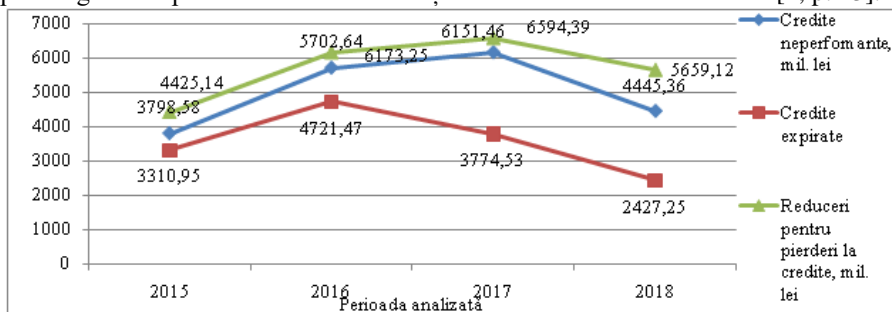
Abstract: *Banks cannot completely avoid credit risk and the emergence of non-performing loans, but that risk can be limited through various prudential and prophylactic measures. However, all financial institutions must be prepared for an unexpected aggravation of the situation. Every bank needs to have qualified staff and effective methods and strategies to reduce non-performing loans portfolio.*

Keywords: *bank, banking, credit, loan, non-performing loans, lending, methods, strategies.*

Activitatea de creditare reprezintă principala operațiune a băncii care aduce profit, însă generează un grad mare de risc, precum este riscul de credit. Creditul neperformant este un împrumut în care clientul debitor nu este în stare să-și îndeplinească pe deplin obligațiile, în conformitate cu acordul făcut cu banca, ceea ce înseamnă că există o amenințare potențială de pierdere parțială sau totală a banilor datorate de bancă din obligațiile de credit ale debitorului.

Majorarea volumului creditelor neperformante are efect distrugător asupra activității băncii în ansamblu, influențând asupra nivelului lichidității, solvabilității și profitabilității. Nivelul ridicat de îndatorare la creditele neperformante reduce profitul băncii deoarece activitatea de creditare generează un venit mai mic aferent dobânziilor, iar cheltuielile operaționale asociate gestionării și rezolvării problemei creditelor neperformante cresc. Rentabilitatea redusă reduce fluxurile de numerar generate de bănci ceea ce contribuie la creșterea costului de atragere a resurselor destinate acoperirii necesarului de lichidități. Aceste consecințe nu se limitează doar la băncile afectate și debitorii săi, deoarece problemele identificate pot avea impact macroeco-

conomic și urmează a fi soluționate simultan în baza unei strategii integrate elaborată de BNM. Creșterea progresivă a volumului creditelor neperformante va avea un impact negativ asupra sistemului financiar și a sectorului real al economiei [2, p. 13].

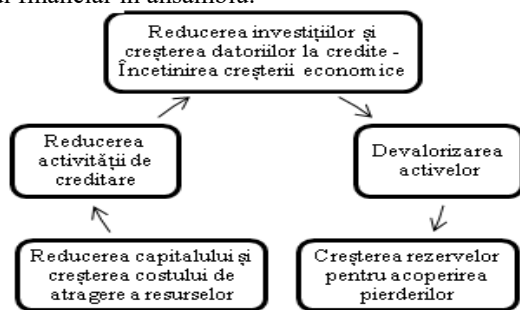

Figura 1. Dinamica creditelor expirate și a celor neperformante

Sursa: elaborat de autor în baza datelor BNM

În figura 1 este prezentată dinamica creditelor expirate și a celor neperformante pe sectorul bancar al Republicii Moldova, care prezintă o evoluție diferită pe tot parcursul perioadei analizate. Între anii 2015-2017, o creștere avansată poate fi urmărită la creditele neperformante, care s-au majorat cu 2352,88 mil. lei (sau cu 61,9%). Creditele expirate, inițial s-au mărit cu 1410,52 mil. lei, însă în anul următor s-au micșorat cu 946,94 mil. lei (sau cu 20,01%). În 2018, ambele categorii de credite înregistrează o reducere. Astfel, creditele neperformante se diminuează cu 1706,1 mil. lei, de la 4445,36 la 6151,46 mil. lei (sau cu 27,74%). Creditele expirate se micșorează într-un ritm mai accelerat de la 3774,53 mil. lei la 2427,25 mil. lei, adică cu 1347,28 mil. lei (sau cu 35,69%).

Ca urmare a creșterii volumului creditelor neperformante, la nivel macroeconomic, se va simți un deficit de produse de credit necesare întreprinderilor pentru desfășurarea activității productive. După cum este prezentat în figura 2, gestionarea creditelor neperformante este extrem de importantă pentru a rupe ciclul vicios care afectează sistemul financiar în ansamblu.

Figura 2. Ciclul vicios de creștere a creditelor neperformante

Sursa: elaborat de autor

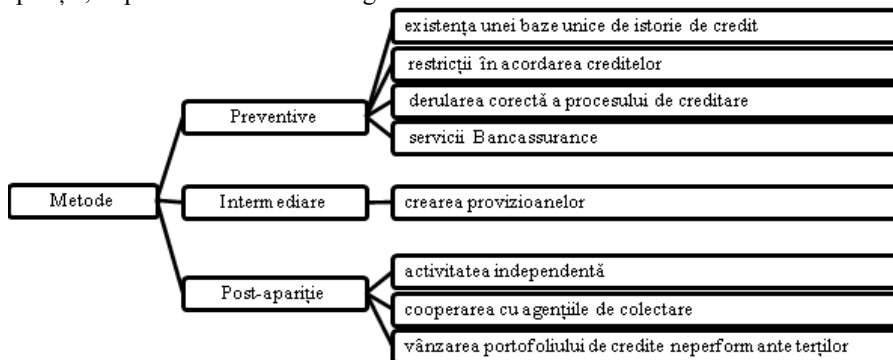
Astfel, pentru a rupe ciclul vicios și a reduce riscurile aferente creditelor neperformante, fiecare bancă trebuie să elaboreze și să implementeze măsuri și strategii eficiente de gestionare a portofoliului de credite neperformante. Aceste măsuri vor conduce la:

- scăderea rezervelor pentru pierderile posibile la credite;
- sporirea profitului băncii;
- creșterea lichidității și solvabilității băncii;
- îmbunătățirea indicatorilor de evaluare a calității portofoliului de credite.

În practica mondială, există două scheme de bază pentru remedierea activelor neperformante:

- centralizată: statul creează o agenție specială pentru achiziționarea și gestionarea activelor aflate în dificultate, care face parte din agenția pentru restructurarea organizațiilor de credit sau este înființată de către Banca Centrală;
- decentralizată: prevede crearea de structuri proprii de fiecare bancă în parte pentru a face față problemelor cu creditele neperformante sau transferul/vânzarea acestora agențiilor de colectare.

Din literatura de specialitate cercetată, rezultă că metodele de remediere a creditelor neperformante, pot fi divizate în metode preventive, intermediare și post-apariție, după cum observăm în figura 3.

Figura 3. Metode de diminuare a creditelor neperformante

Sursa: elaborat de autor în baza sursei 4, pp. 4-18

Din toate metodele prezentate, cea mai ieftină și ușoară modalitate de diminuare a volumului creditelor neperformante este prevenirea formării acestora. Aceasta presupune respectarea anumitor norme de prudență chiar din momentul depunerii cererii de creditare din partea solicitantului de resurse financiare. Astfel, sistemul bancar dispune de o bază comună de date ce cuprinde istoria de credit aferentă fiecărui client bancar, indiferent de instituția la care se deservește. Aceste servicii sunt oferite de ÎM „Biroul de Credit” SRL, care la cererea băncii (cu acordul subiectului de credit) eliberează raportul de credit solicitat.

În situația în care solicitantul de credit are o istorie de credit favorabilă, dând dovadă de responsabilitate și exigență în îndeplinirea obligațiilor de credit anterioa-

re, nu a înregistrat penalități sau întârzieri la plata sumei contractate și a dobânzii aferente, va avea un privilegiu la obținerea finanțării. Și invers, o istorie de credit nefavorabilă trezește dubii în privința credibilității solicitantului, banca urmând să nu accepte colaborarea cu acesta.

Instituția bancară, de asemenea, nu va fi interesată în finanțarea clienților care nu au nici o istorie de credit, cum sunt, spre exemplu, întreprinderile nou create, deoarece, conform datelor statistice, rata de insucces la întemeierea unui start-up este destul de ridicată.

La data de 27 septembrie 2016, a fost dată în exploatare soluția informatică privind Registrul riscului de credit. Proiectul în cauză s-a derulat în mai multe etape ce vizează: analiza funcțională, elaborarea designului, implementarea și parametrizarea, instruirea, testarea și exploatarea experimentală.

Implementarea proiectului oferă posibilitatea concentrării la BNM a informațiilor detaliate, veridice și prompte aferente riscului de credit la care se expun băncile licențiate. Disponibilitatea în acest sens a datelor operative și complexe permite băncii centrale să determine riscul respectiv nu numai pe sector, dar și pe grupe de bănci sau la fiecare bancă în parte. Faptul în cauză contribuie la identificarea timpurie a riscurilor asociate portofoliilor de credite, asigurând un proces de investigare analitică și interpretativă la aplicarea acțiunilor corective întreprinse de Banca Națională [8].

De asemenea, banca poate stabili un set de restricții pentru persoanele care pot beneficia de produsele bancare de creditare. Spre exemplu, în cadrul băncii BC „Moldindconbank” SA sunt stabilite următoarele criterii de eligibilitate, pe care clientul persoană fizică trebuie să le îndeplinească cumulativ:

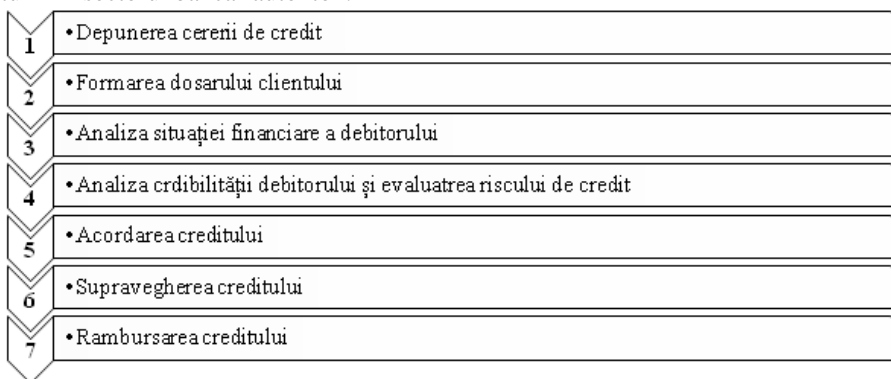
- a) persoană cu capacitate deplină de exercițiu și folosință, cu vârsta între 20 și 70 ani;
- b) rezident al Republicii Moldova care deține act de identitate corespunzător, cu domiciliul permanent în Republica Moldova;
- c) loc de muncă permanent, cu o vechime la locul de muncă actual minim 3 luni;
- d) pentru unele categorii de solicitanți și unele tipuri de credite se verifică deținerea imobilului în proprietate etc. [9].

De asemenea, banca este în drept să restricționeze clienții săi în volumul creditelor solicitate. Adică se calculează limita de credit pentru unul sau un grup de debitori. Este rezonabilă limitarea împrumuturilor la sume mari contractate pentru o perioadă mai lungă de timp și susținerea împrumuturilor mai mici acordate pe o perioadă mai scurtă de timp. Sumele mici sunt mai ușor de rambursat decât cele mari, anume din acest motiv și riscul la creditele pe termen scurt este mai mic. În plus, are loc extinderea bazei de clienți, adică banca este în stare să acorde împrumuturi unui număr mai mare de solicitanți, ceea ce va conduce la reducerea concentrației riscului per împrumutat.

Un alt pas pe care îl poate întreprinde banca pentru prevenirea apariției creditelor neperformante este derularea unui proces de creditare rațional și, cel mai important, prudential. Delimitarea etapelor procesului de creditare este una dintre cele mai importante aspecte în gestionarea operațiunilor de creditare ale băncii, deoarece anume aici sunt implementate toate acțiunile băncii privind reducerea riscului,

menținerea nivelului de lichiditate și de maximizare a profitului generat din activitate de creditare a instituției bancare.

Astfel, în figura 4 sunt menționate etapele ale procesului de acordare a creditului în sectorul bancar autohton.

Figura 4. Etapele creditării

Sursa: elaborat de autor în baza sursei 3, p. 239

Fiecare etapă trebuie abordată în mod conștient și responsabil în baza unor principii prestabilite de bancă. La etapa formării dosarului clientului, angajații băncii trebuie să controleze veridicitatea informației prezentate și să omită erorile posibile [3, pp. 238-241]. O importanță deosebită o are evaluarea credibilității clientului, care trebuie realizată prin diferite metode, atât financiare, cât și nefinanciare.

Încă o metodă de reducere a creditelor neperformante, care se bucură de o popularitate crescândă, este asigurarea riscului de credit. În primul rând, asigurarea se datorează unui gaj, pe care debitorul îl lasă creditorului ca o garanție. În al doilea rând, garantul poate fi obiectul asigurării - este o terță parte care se angajează să plătească suma împrumutului creditorului în loc de împrumutat în diferite situații. În al treilea rând, cooperarea băncii cu organizația de asigurări. La întocmirea unui acord privind acordarea unui împrumut unui debitor, un ofițer de împrumut oferă clientului să includă în contract două servicii de asigurare: asigurarea de viață și de sănătate a clientului și asigurarea pierderii locului de muncă. Asigurarea creditelor este deosebit de importantă la creditarea persoanelor juridice, și mai ales a clienților corporativi, deoarece în cazul falimentului întreprinderii, cheltuielile suportate de bancă pot fi imense. Deci, în aspectul serviciilor de bancassurance, banca trebuie să-și instruiască personalul care lucrează nemijlocit cu clienții, astfel încât aceștia să înțeleagă avantajul acestui serviciu și anume, că acestea oferă un nivel avansat de securitate financiară și de garantare a unui viitor independent.

Crearea provizioanelor se referă la perioada post-acordării creditului și este obligatorie pentru toate instituțiile bancare din Republica Moldova, precum și filiale acestora din străinătate, conform Hotărârii Băncii Naționale a Moldovei Nr. 231 din 27.10.2011 cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la clasificarea

activelor și angajamentelor condiționale. Astfel, fiecare tip de activ este reevaluat cel puțin trimestrial și încadrat într-una din categoriile de credite, pentru care este stipulat un anumit coeficient de risc.

Tabelul 1. Norma fondului de risc

Categoria	Cota procentuală
Standard	2%
Supravegheate	5%
Substandard	30%
Dubioase (îndoielnice)	60%
Compromise (pierderi)	100%

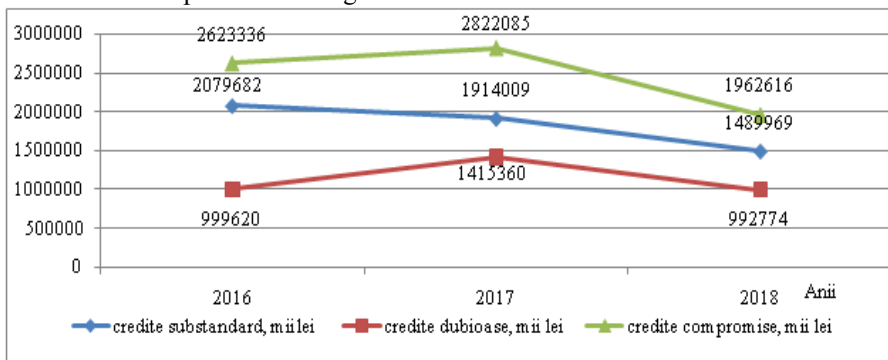
Sursa: elaborat de autor în baza sursei 1

Criteriile de diferențiere a creditelor utilizate pentru estimarea pierderilor din portofoliul de împrumuturi reprezintă una dintre modalitățile esențiale de evaluare a gradului de adecvare a nivelului de provizioane privind pierderile la credite. O clasificare inexactă a creditelor destabilizează procesul de aprovizionare, ceea ce, la rândul său induce banca în eroare asupra nivelului de risc al portofoliului de credite deținut. Principala metodă de clasificare a creditelor este cea în dependență de timpul trecut de la data ultimei plăți [7, p. 290]. Cu cât mai mult timp este depășită scadența, cu atât este mai puțin probabil ca băncile să recupereze întreaga sumă.

La sfârșitul fiecărui trimestru calendaristic, sau mai frecvent, dacă acest lucru este stipulat, consiliul de administrație va determina managementul să evalueze gradul de recuperare a tuturor creditelor, inclusiv dobânzile acumulate sau neachitate, și va solicita efectuarea. Banca trebuie să se asigure că provizionul pentru contul de pierderi la credite este suficient pentru a absorbi pierderile identificate și potențiale.

Pentru determinarea pierderii potențiale la credite se iau în considerare toți factorii relevanți incluzând: situația economică curentă, experiența personală a pierderilor, tendințele de întârzieri, eficiența politicii de creditare a instituției financiare etc.

Dinamica creditelor neperformante pe categorii pe sectorul bancar al Republicii Moldova este prezentată în figura 5.

Figura 5. Evoluția creditelor neperformante pe elemente componente

Sursa: elaborat de autor în baza datelor BNM

Conform datelor din figura 5, observăm în perioada 2016-2017 este prezentă o alterare a portofoliului de credite neperformante, caracterizată prin diminuarea creditelor de tip substandard cu 165673 mii lei (de la 2079682 la 1914009 mii lei) și de majorarea creditelor dubioase și compromise cu 415741 mii lei și, respectiv, 198749 mii lei. Perioada următoare atestă o ameliorare a portofoliului, înregistrând o reducere la toate categoriile de credite neperformante. Astfel, creditele substandard se micșorează cu 424040 mii lei (de la 1914009 mii lei la 1489969 la mii lei). Creditele dubioase se diminuează cu 422586 mii lei (de la 1415360 mii lei la 992774 mii lei), iar cele compromise cu 859469 mii lei (de la 2822085 mii lei la 1962616 mii lei). Odată ce creditele sunt calificate drept neperformante, banca are mai multe posibilități de operare cu acestea, și anume, după cum am menționat în figura 3, acestea sunt:

- activitatea independentă a băncii privind recuperarea creditelor neperformante;
- cooperarea cu agențiile de colectare;
- vânzarea portofoliu de credite neperformante terților [5, p. 6].

În continuare vom cerceta mai detaliat fiecare dintre aceste opțiuni.

Activitatea independentă privind restituirea creditelor neperformante – la momentul actual este pentru băncile autohtone metoda cea mai comună de gestionare a portofoliului creditelor neperformante. Mulți manageri îl consideră ca fiind cel mai eficient mod, cu toate că necesită costuri organizaționale și alte cheltuieli semnificative. În cadrul acestei metode este necesar să se organizeze un sistem de operare cu creditele neperformante, care va include și costuri pentru automatizarea acestei activități, menținerea unui contingent de personal calificat, acoperirea cheltuielilor legate de litigiile judecătorești, de confiscarea și vânzarea bunurilor.

Procedura standard de recuperare a datoriilor restante este derulată aproximativ în următorul mod:

A. În cazul în care debitorul nu a rambursat la timp plata sumei aferente creditului, angajații departamentului de creditare al băncii îi reamintesc acest lucru printr-un apel telefonic sau printr-un mesaj SMS;

B. În cazul neachitării a datoriei în următoarele câteva zile, sunt trimise debitorului și garantului scrisori cu notificare de încălcare a condițiilor contractului de împrumut și un avertisment cu privire la dreptul băncii de a solicita rambursarea integrală a datoriei;

C. În cazul neachitării datoriei restante, sunt solicitați angajații unor departamente specializate implicați în lucrul cu datoriile neperformante. Împrumutul devine problematic după 90 de zile de datorie restantă. După șase luni de la data apariției datoriei restante, băncile, de regulă, se adresează în instanța de judecată, solicitând debitorului rambursarea integrală a împrumutului.

De asemenea, banca poate decide restructurarea creditelor neperformante. Restructurarea financiară se bazează pe:

a) un plan de restructurare bine conceput pentru fiecare împrumut individual, care trebuie să conțină:

- informații financiare despre debitor și activitatea sa și despre garant/fidejutor;
- evaluarea gajului;

- măsuri adecvate de restructurare financiară;
- documentația necesară care permite modificarea termenelor limită pentru rambursarea împrumutului;
  - b) o evaluare realistă a performanței financiare a debitorului;
  - c) determinarea datoriilor totale ale debitorului și sustenabilitatea acestuia în procesul de restructurare;
  - d) o evaluare a expunerii la pierderi a noului împrumut în urma acordului de restructurare.

Restructurarea poate include una sau mai multe măsuri de restructurare financiară.

Următoarea opțiune de operare cu creditele neperformante este colaborarea băncilor cu agențiile de colectare. În practică, există două metode principale de lucru cu agențiile de colectare:

- externalizarea sau outsourcing-ul (contractul de agenție);
- cesiunea (cesiunea drepturilor de revendicare).

Externalizarea reprezintă transferul gestiunii creditelor neperformante către agenția de colectare. Acesta se realizează prin încheierea între bancă și agenția de colectare a contractului de externalizare pe baza căruia collectorii lucrează cu debitorii în numele băncii. Ca recompensă pentru serviciile de colectare, banca plătește un comision – un anumit procent din suma datoriei returnate. Dimensiunea comisiei variază între 10% și 50% în funcție de mai mulți factori.

Cesiunea dreptului de revendicare a datoriei implică transferul drepturilor creditorului către agenția de colectare (consimțământul debitorului nu este obligatoriu, cu condiția ca acest lucru nu este prevăzut în contract).

Vânzarea portofoliu de credite neperformante terților este destul de răspândită în practica internațională, fiind aplicată în diferită măsură aproximativ în toate țările. De obicei, băncile apelează la această metodă după ce se asigură că au fost luate toate măsurile, inclusiv cele legale, pentru recuperarea în conturile bancare. Prin portofoliului de credite neperformante are loc „eliberarea” provizioanelor băncii pentru acest tip de credite. La acel moment, provizioanele constituie aproximativ 100% din sumă restantă.

Tabelul 2. Analiza comparativă a metodelor de reducere a creditelor neperformante

Metode de reducere a creditelor neperformante	Avantaje	Dezavantaje
Activitatea independentă a băncii privind restituirea datoriilor cu probleme	- lipsa cheltuielilor privind remunerarea companiilor de colectare și discount-ul aferent vânzării creditelor neperformante; - recuperare avansată	- cheltuieli pentru remunerarea muncii salariaților; - necesitatea formării unui fond de rezervă de 30-100% pentru pierderile posibile; - impactul negativ al creditelor neperformante asupra calității portofoliului de credite.

Colaborarea băncilor cu agențiile de colectare	- reducerea timpului pierdut pentru remedierea creditelor problematice care oferă băncii posibilitatea de a se concentra asupra operațiunilor profitabile.	- cheltuieli pentru remunerarea agenției de colectare (ca procent din valoarea datoriiilor returnate)
Vânzarea portofoliu de credite neperformante către terți	- reducerea timpului pierdut pentru remedierea creditelor; - lipsa responsabilității pentru returnarea datoriei și, astfel, evitarea conflictului cu debitorul; - îmbunătățirea calității portofoliului datorită transferului de creanțe către terți.	- pierderea unei părți din portofoliu din cauza vânzării cu discount.

Sursa: elaborat de autor în baza sursei 5

În final, concluzionăm faptul că, chiar dacă băncile nu pot evita în totalmente riscul de credit și apariția creditelor neperformante, ele pot limita creșterea acestora prin diferite măsuri prudențiale și de profilactică. Cu toate acestea, instituțiile de credit trebuie să fie pregătite din timp în cazul agravării neașteptate a situației. Ele trebuie să dispună de personal calificat și de metode și strategii adecvate de reducere a creditelor neperformante.

Bibliografie:

1. Hotărârea Băncii Naționale a Moldovei cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale Nr. 231 din 27.10.2011. In: *Monitorul Oficial*. 09.12.2011, nr. 216-221 art. 27 (cu modificările și completările ulterioare)
2. AKIKI, Patrick, RODENSTEIN, Mathias. *Non-performing loans. Leveraging the right strategy to optimise your company's balance sheet*. London, 2016. 26 p.
3. BELOBROV, Angela, DAROVANAIA, Ala. Raționalizarea etapelor procesului de credit în banca comercială. In: *Analele ASEM*, ediția a VIII-., Chișinău: Ed. ASEM, 2010. 391p. ISBN 978-9975-75-534-4
4. CAMPOS, Pablo, RIBEIRO, Rodrigo Pinto, FERNANDEZ, Maria. *The Non-Performing Loans Jigsaw: Pieces Starting To Fit?*. [online] New York City, 20 p. [citat 01.04.2019] Disponibil: <https://oliverwyman.com>
5. MCALEESE, Tom, KUMAR, Harish, ERKOC, Deniz. *Best practices for effectively managing non-performing loans*. London, 2016
6. PLATONOVA, Iulia, ZAYCHENKO, Svetlana. Инструменты управления портфелем проблемных кредитов в современных условиях. In: *Финансы и кредит*. Revista economică, 2015, nr. 4 (436), p. 36. ISBN 338.242:336.77
7. ROSE, Peter. *Commercial bank management, 5th ed*. Boston, 2002. 715 p. ISBN 0-07-112122-6
8. www.bnm.md [citat 01.04.2019]
9. www.micb.md [citat 01.04.2019]